

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm III. Bonæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

ex iuris constitutione, si sint veluti portio siue pars nocentium seu delinquentium, vti ostensum est: At verò quòd peculiariter atinet ad Communitatem delinquentem, annotanda est doctrina Bartoli in cit. loco. n. 7. Vel pœna, quæ à lege, aut homine decernitur, talis est, vt in Communitatem cadere possit, non autem in singulos è Communitate, v. g. ciuitatis euersio, Ordinis religiosi extinctio; vel talis pœna est, quæ etiam in singulos cadere potest, v. g. tributio impositio, suspensio. In priorè casu non est dubium, traditæ doctrinæ locum esse, quòd ob atrocissimum crimen à maiore parte Communitatis collegialiter commissum, talis pœna inferri possit, vt etiam per accidens pœna, seu potius damnum redundet in innocentes: In posteriore autem casu distinguendum, sitnè magna Communitas, quæ deliquit, ita vt innocentes à nocentibus difficilè discernantur, tum omnes imposito v. g. tributo puniri possunt: An verò non sit tam magna Communitas, quæ deliquit, vt in casu huius c. si Capitulares ad electionem Prælati conuenerunt, tunc pœnà eà priuationis, quæ non tantùm in Collegium cadit, sed etiam in singulos è Collegio, æquum non est eos affici, qui innocentes sunt, argum. l. i. ff. de magistrat. conueniendis

6 NOTANDVM III. circa verb. final. *Quod à te de mandato nostro factum.* Legatus Apostolicæ Sedis ex speciali commissione siue mandato, translationem Episcopi ad aliam Sedem instituere potest; Non item iure communi, tametsi legatus à latere sit, vti constat ex c. nisi 3. & c. seq. de offic. Legati.

CAPITVLVM III.

Bonæ.

PARAPHRASIS.

Cùm Guil, Archiepiscopus Rauennatis vitæ excessisset, Canonici in nouo substituendo Præfule non consenserunt: Nam alij S. Prædixi Presbyterum Cardinalem,

alij verò Imolens. Episcopus postularunt. Innocent. III. Papa auditis, quæ pro vtraque postulationum parte, seu de iure, seu de factò allegata fuerant, plura insuper allegari curauit. Considerauit autem Pontifex, quòd dicti Cardinalis præsentia & assistentia non solum Romanæ, sed etiam vniuersali ecclesiæ, consequenter ipsi ecclesiæ Rauennatensi vtilior esset, quamobrem vtilitatem communem particulari, & maiorem minori præferendam ratus, postulationi Cardinalis assensum præbere recusauit. Perpendens insuper, quòd Episcopus Imolensis à minore, quam tertia Canonorum parte, postulatus fuerit, etiam eius postulationem receit; cùm Sedes Apostolica postulationem allicuius in tam magnà dissensione & contradictione recipere non solet: Quinimò tametsi aliquis in concordia, seu vnanimi consensu postuletur, postulatione tamen non ex iustitia debito, sed ex gratia admittere consueuerit. Quamobrem mandat Pontifex, vt ij, quibus suffragijus competit, denuò ad canonicam electionem, aut postulationem seu nominationem personæ idoneæ conueniant.

SUMMARIVM.

1. *Nomine Clericorum comprehenduntur etiam Cathedralis ecclesiæ Canonici; nisi sit materia pœnalis, vel odiosa.*
2. *Si à partibus, earumque aduocatis aliquid pro causæ suæ defensione omitatur, iudex supplere potest, & proferre ea, quæ iuris publici consuetudinis receptæ sunt; non item quæ ad factum spectant, nisi in quibusdam tantùm casibus.*
3. *Episcopatus & Cardinalatus incompatibiles sunt; nisi Summus Pontifex ex rationabili causa dispenset.*
4. *Cardinalis presbyter, aut diaconus, non autem episcopus, eligi potest in Episcopum; quamuis vniuersim electio Cardinalis in Episcopum quodammodo postulatio sit, quia sine impetrato Sum-*

mi Pontificis consensu electionem acceptare non potest.

5. Plura necessaria sunt, ut postulatio à Superiore admittenda sit, quam ut electio confirmanda.
6. Postulatio concors, vel à duabus Capitularium partibus facta, probabilis sine ulla iniuria postulantium & postulari rejci potest, nisi ob necessitatem vel utilitatem ecclesie facta esset, tunc enim ex debito officio à Superiore admittenda est.
7. Prælatum Papæ inferior facultate dispensandi super impedimento predictis, postulationem concordem aut à duabus partibus Capituli factam admittere nolens, à Superiore cogi potest.

NOTANDVM I. Nomine Clericorum comprehenduntur etiam Cathedralis ecclesie Canonici. Ita colligitur ex inscriptione huius c. Sed excipi debet: Nisi materia penaliter vel odiosa sit, prout hic annotavit Abb. not. 1. argum. c. statutum 22. de elect. in 6. ubi dicitur, quod in materia penali nomine parochialis ecclesie non veniat ea parochialis, quæ simul etiam Collegiata est; quia propter specialem, eamque excellentiorem qualitatem, specialis sæpe nomine appellari solet. Sed pari ratione Canonici Cathedralis, & qui in ecclesiastica dignitate constituti sunt; item Religiosi, tametsi clerici sint, tamen propter specialem, eamque excellentem qualitatem, proprijs sæpe nominibus compellantur: Et ideo in statuto penali, quod, ut dicitur in cit. c. statutum, restringi potius convenit, quam laxari, generali Clericorum vocabulo non comprehenduntur; præterquam si ex verbis adiunctis, aut circumstantijs contrarium colligatur: vel si alioquin absurdum sequeretur: Quæ ratione dicitur in c. per exemptionem 9. de privileg. in 6. Si alicuius ecclesie clerici ab Ordinarij iurisdictione per privilegium eximantur, etiam Canonicos eius ecclesie exemptos censeri; licet alioquin privilegium exemptionis, quippe iuri episcopali, atq; canonicis statutis derogans,

strictam interpretationem mereatur. Ratio verò est, quia exemptio ea ad Canonicos quoq; se extendens ex subiecta materia clare colligitur: quia absurdum esset, clericos inferiores exemptos esse, non item maiores seu Canonicos.

NOTANDVM II. Quæ partes, earum. 2. ue Aduocati pro causæ suæ defensione in medium afferre omittunt, Iudex ex officio supplet, quatenus id necessarium esse videtur ad controuersie definitionem. Ita ex hoc c. colligit Gl. ver. *curauimus allegare*, & constat ex l. vn. C. Ut quæ defuncti aduocatis, iudex suppleat. Id verò intelligi debet, secundum Gl. ibi, Bartol. Baldum & alios, Iudicem quæ iuris sunt, aut consuetudinis receptæ, in medium proferre posse; non item ea, quæ ad factum spectant. Ratio est: quia Iudex in iudicio ea agere decet, quæ ad publicum eius officium pertinent, cuiusmodi v. g. sunt libellus seu positione actoris examinare, & si ineptus seu causæ non conueniens sit, rejicere, l. 1. ff. de offic. Assessorum: Item iuramentum de calumnia deferre, dilationem parti petenti concedere: sed & ad iura publica attendere, ut ea circa causam agitatum in medium proferantur: quia secundum ea sententiam proferre debet: Non autem Iudex partium contententium officium usurpare potest: aut supplere ea, quæ ad proprium ipsarum, ac priuatum commodum principaliter referuntur; cuiusmodi sunt petere, excipere, testes, aliasue probationes producere, uti docet Baldus in cit. l. vn. n. 9. Abbas hic n. 10.

Quibusdam verò casibus Iudex etiam ea, quæ ad actum spectant, in medium afferre & supplere potest, & plerumque debet. I. est, si quid iudici notum sit ex actis in publicum iudicium deductis, uti hic docet Baldus n. 3. Anton. n. 17. prout Gl. hic ver. *curauimus allegare*, argum. l. vlt. C. de appellat. Et not. hic primò, quod dixi, si in publicum iudicium deducantur: Ea enim tantum Iudici, tanquam publicæ personæ nota esse censentur, quæ ipso pro tribunali sedente producta sunt, non extra tribunal, l. dies 4. §. hoc autem iudicium, ubi id Baldus annotauit, ff. de da-

de damno infecto. Not. secundò, si pars litigans instrumentum aliquod in iudicium proferat, Iudicem ea quæ in instrumento continentur, allegare posse contra ipsum producentem: quia æquum haud esset, si actor vellet instrumento standum esse secundum unam eius partem, non item secundum alteram, prout idem Baldus docet in cit. l. n. 5.

II. Casus: Si Iudex in medium proferat, quod notorium est, nullaque probatione indigens, argum. l. 1. vbi id notauit Gl. ver. in consilio, ff. Qui & aduersus quos &c. Specialiter verò Iudex exceptione repellit actorem, aduocatum, aut productum testem, qui notoriè inhabilis est, v.g. publicè excommunicatus, vti constat ex c. 1. in fine, de except. in 6. & c. exceptionem 12. eod. tit. in antiq. Ratio est: quia ad publici iudicij honestatem tuendam interest, vt personæ de iure inhabiles repellantur. Cæterum si inhabilitas respiciat duntaxat commodum partis, vt quia est familiaris aduersarij, Iudex nihil opponere debet, prout hic Abb. notat n. 8. casu 6. & videri possunt, quæ docui lib. 1. Theol. mor. tr. 5. p. 2. c. 2. effectù excomm. 8.

III. Casus: Si animæ periculum vertatur, vti notauit Anton. hic n. 21. dicens, frequenter id accidere in causis matrimonialibus; Aut si de publico bono agatur, v.g. in electione aut postulatione Prælati, ne indignus promoueat, aut cum maioris boni detrimento, quam securam utilitatem, vti hic caperet, atque annotauit in c. 1. ver. excommunicatus sit, de except. in 6. Abb. hic n. 9. Vel si agatur causa pupillorum, vel personarum miserabilium, quas Iudex ex officio tueri debet, prout hic ait Anton. n. 20. Abbas cit. n. 9.

IV. Casus. Si quippiam in iudicium accessoriè veniat, seu per consequentiam, tum à Iudice proferri possunt, si iura ita exigant, v.g. vt fructus restituantur, qui post litem contestatam ex re aliena percepti sunt, l. ædiles 38. §. item sciendum, ff. de ædilit. edicto, & notauit Baldus in cit. l. dies, §. Hoc autem iudicium.

V. Casus, secundum Bartol. in cit. l. 1.

Vt quæ defunt Aduocatis, & in Auth. Qui semel, C. Quomodo aut quando Iudex &c. In quo casu Iudex contra contumaciter absentem ad definitiuam sententiam procedere potest, æquum est, vt pro eo etiam suppleat, quæ ad factum pertinent. Eamque doctrinam tanquam æquam & à pluribus receptam sequitur hic Abb. cit. n. 9. casu 7. & docet Anton. n. 26. tametsi displiceat Baldo in cit. l. 1. eò quòd in iure non satis fundata reperitur.

NOTANDVM III. Episcopatus aut Cardinalatus incompatibiles sunt, nisi Summus Pontifex, ex rationabili causa dispense. Ita sumitur ex textu c. & annotauit Abb. hic not. 3. Nam Cardinalis assistere debet Rom. Pontifici, eumque consilij adiuuare: Et sic vtilior est ecclesiæ vniuersæ; quatenus Pontifex & Cardinales pro omnibus ecclesijs curam & sollicitudinem gerere debent, vti hic in textu significatur, iuncta Gl. veri generalj. Sin autem Cardinalis Pontifici Romæ assisat, non potest rectè præesse & inuigilare ecclesiæ Cathedrali, à quâ absens est, vti colligitur ex hoc ipso c. quando Pontifex Innoc. III. postulationi Cardinalis ad ecclesiam Rauennat. noluit assensum dare, quòd oporteret eum à Roman. ecclesia, vbi tamen plus prodesse potest, discedere, & ex Concil. Trident. sess. 23. cap. 1. de reform. & videri possunt, quæ dixi lib. 4. Theol. moral. tr. 2. cap. 6. q. 2. & Ioann. Azor p. 2. Instit. moral. lib. 7. cap. 4. q. 6. vbi rectè excipit eos episcopatus Vrbi vicinos, quos primi sex Cardinales Episcopi obtinent.

QUESTIO est; Num S. R. Ecclesiæ Cardinalis in episcopum eligi possit, an verò postulari debeat? Resp. cum Abbate antiquo, Hostiensis, & Ioann. Andr. in c. ecclesia 57. de elect. eligi posse; si sit Cardinalis Presbyter, aut Diaconus; secus si episcopus. Idque satis constat ex eod. c. ecclesia, tametsi ibi Anton. de Butrio n. 16. & Imola n. 4. contrarium dicant, eligi non posse, sed postulari debere, vti colligi videtur ex hoc c. Dicendum verò, quòd electio Cardinalis in Episcopum quodammodo postulatio sit: quia electionem acceptare non potest, nisi Pon-

Pontificis impetrato consensu: Quæ eadem ratione Abbas in Episcopum eligi potest, sed transire ei concessum non est, deserto Monasterio suo, absque Papæ aut Legati à latere licentia, c. si Abbatem 36. de elect. in 6. Cui doctrinæ consentit Innoc. in c. 1. n. 3. hoc tit. ubi ait: Quotiescunque nominatus in Episcopum, acceptare sine dispensatione non potest, postulatio censeri debet: Sin autem acceptare potest absque dispensatione, censetur electio; non obstante, quod opus sit licentia Prælati, cuius ecclesiæ obstrictus est, v. g. Monachus: Talis postulari quidem debet, at non postulatione solemnî, sed ad id solum instituta, vt transeundi licentia impetretur, prout explicauit in cit. tract. 2. cap. 19. n. 9. Ita verò etiam se res habet in Cardinali non Episcopo: Nulla enim lex canonica prohibet, quò minus Cardinalis ad episcopatum assumi possit: sed solum prohibetur, vt Cardinalis ecclesiam Romanam, cui astrictus est, absque Rom. Pontificis licentia non deserat. Exinde tamen sequitur, quòd hic etiam Panormit. n. 6. annotauit, per assumptionem Cardinalis ad episcopatum vacaturum Cardinalatum, iuxta c. de multa 28. de prob. Sed id obseruari non solet; propterea quòd Cardinalatus maior censeatur esse dignitas, quàm episcopatus, & Archiepiscopatus: non decet autem aliquem à maiore ad minorem dignitatem abire, ac veluti descendere, argum. c. 1. de translat. Episcopi, & c. seq. hoc tit. ubi id dicam not. penult.

NOTANDUM IV. Plura necessaria sunt, vt postulatio à Superiore admittenda sit, quàm vt electio confirmanda. Quæ in re ita distinguendum: Vel postulatio concurret cum alterius electione in discordia, vel non concurret. Si hoc secundum, satis est, quòd postulatio personæ idoneæ facta sit à maiore parte Capituli, vt eam superior ex gratia speciali admittere possit, vt constat ex c. postulationem 5. hoc tit. Nam ordinariè ad gesta Capituli seu Collegij plus non requiritur, quàm vt maior pars consentiat, prout hic Abb. annotauit n. 3. Petr. Greg. Tholos. tract. de elect. c. 2. n. 11. & habetur in cap. 1. de his quæ fiunt à maiore parte Capituli, & l. quod

maior 19. ff. Ad Municipalem, ubi dicitur: quòd maior pars Curie fecerit, pro ea habetur, ac si omnes egerint. Sin primum requiritur, vt duæ partes Capituli in postulatum consenserint, & persona idonea sit: hoc in casu postulatio præfertur electioni, c. scriptum 40. de elect. Quia duæ partes Capituli totum Capitulum representant, c. cum nobis 19. de elect. secundum integr. lect. Sin autem in postulationem duæ partes non consenserunt, plerumque præfertur electio, dummodo ea facta fuerit à maiore parte, quàm sit tertia, cit. c. scriptum & tradit Hostiens. tit. de postul. Prælat. §. Vtrum ius, n. 13. Abb. in cit. c. scriptum n. 14. Syl. ver. postulatio q. 7. Cum enim postulant sociant, postulationem eam à Superiore admittendam non esse, nisi ex gratia speciali, atque nihilominus eam cum electione à reliquis facta præferent, eo ipso consentire censentur, vt vel postulatio ipsorum admittatur, vel aliorum electio: quam obrem positum erit in arbitrio confirmatoris, vt, consideratis circumstantiis & qualitatibus personarum, vel postulationem admittat, vel electionem confirmet, vel utramque reiiciat; idèoque nec electio in hoc ius aliquod antè acquiratur, quàm confirmatoris assensus accesserit.

Sed QUESTIO est; Si quispiam, ad prælaturam idoneus à duabus Capitularium partibus postularus fuerit, vtrum postulantibus, vel ipsi postulato ius aliquod acquiratur, ita vt Superior postulationem admittere debeat? Affirmat Ioan. Andr. in c. cum Monasterium n. 7. de elect. Sed contrarium est probabilius, prout colligitur ex cap. isto §. attendentes, ubi Gl. ver. attendentes, Hostiens. in summa, hoc tit. §. Vtrum ius: Propriè loquendo nullum ius postulantibus, aut postulato competere; idèoque Superiorem iniuriam non facere postulationem reiiciendo, vt apertè colligitur ex hoc c. prope finem, non tam ex iniuria, quàm ex gratia; Attamen ex debito officij Superiorem obligari ad postulationem eam admittendam, quæ concorditer, aut à duabus partibus ob necessitatem, aut utilitatem ecclesiæ, facta est, prout traditur in Gl. hic ver. gratia, Hostiens. & Greg.

& Greg. Tholosano locis citatis. Probatur, & explicatur: Omnis dispensatio Superioris super impedimento, aut defectu ex gratia procedit, non ex iustitiæ debito: siquidem hoc ipso, quod defectus subest, non competit ius exigendi debitum. Atqui in postulato semper est impedimentum seu defectus in ordine ad assequendam prælaturam, in quo Superior dispensare debet: Ergo postulatio Prælati semper ex gratia, & non ex iustitiæ debito admittitur; consequenter iniuria non inferitur postulanti & postulato, si postulatio reiiciatur.

Veruntamen sicuti aliæ dispensationes v. g. circa vota, matrimonij impedimenta, irregularitates, &c. quodammodo debite sunt, si causa vrgens, præsertim publicæ necessitatis aut utilitatis, subsit, ita ut Prælati eo officio dispensare teneatur, sic etiam se res habet in postulatione. Quare quod Gl. ait in c. cupientes 16. in fine, ver. gratia, de elect. iniuriam inferri, si postulatio à duabus partibus facta non admittatur, improprie dictum est. Cum enim gratia non sit ex debito iustitiæ, eius derogatio non potest esse proprie iniuria.

- 7 Corollarium. Si Prælati Papæ inferior, facultate dispensandi super impedimento præditus, postulationem concordem, aut à duabus Capituli partibus ex iusta causa factam admittere nolit, à Superiore cogi potest, ut bene hic Gl. docet ver. gratia, argum. c. nullus 17. de iure patr. Ideoque postulantes, si eiusmodi ipsorum postulatio reiiciatur, Superioris Prælati officium implorare possunt, secundum doctrinam Gl. receptam hic ver. gratia, quod *remedium implorationis officij conceditur, cum proprie dicta actio desit*, uti constat ex c. 2. de officio Iudicis.

CAPITVLVM IV.

Bonæ.

PARAPHRASIS.

Cum Guilielmus Strigoniensis Archiepiscopus vitæ excessisset, Canonici eius ecclesiæ

vnanimiter postularunt Episcopum Colocensem: Sed suffraganei Episcopi huic postulationi se opposuerunt, eo quod ipsis contemptis, quibus vnâ cum Capitularibus ius electionis competere, postulatio attentata esset. Contrâ Nuncij à Capitulo ad Pontificem destinati proposuerunt, sepius ab Episcopis illis assensum de nouo Præsule substituendo requisitum fuisse, absque responso: Cum itaque hæc Nuncij dicerent, & aduersarij alia quoque obijcerent, Innocent. III. Papa tale responsum dedit; Ut si Capitulum postulationem prosequi velit, aduersariis in contradictione persistentibus, ad Apostolicam Sedem Procuratores idoneos mittat: Sin auté illi à contradictione cessent, nihilominus Capitulum mittat procuratores, à quibus Pontifex informari queat. Postea verò aliqui Canonici à postulatione, quam Pontifici præsentarant, temere resiliens, Episcopum Quinqueecclesiensem postularunt: Sed Papa postulationem hanc, quippe in discordia factam & contra formam mandati sui reiecit: mandans denuò Capitulo Strigoniensi, ut ad electionem canonicam, vel postulationem concordem deueniant; alioquin ipsam Papam prouisurum esse ecclesiæ illi Pastorem: Verùm Canonici antequam hoc alterum mandatum accepissent, adhærentes priori mandato, in concordiam venerunt cum suffraganeis Episcopis, excepto Quinqueecclesiensi: Cum autem mandatum illud posterius aduenisset, magis discordes facti sunt: Nam qui primò Colocensem Archiepiscopum postularunt, adiunctis sibi quibusdam, eandem postulationem renouarunt. Alij verò, qui Quinqueeccles. Episcopum postularant, conuenientes in vnum ceteros Canonicos ad Capitulum vocarunt, ut postulatione concors vel electio canonica, iuxta Pontificum mandatum, fieret: Cum autem illi venire recusarent, ipsi qui vocarunt, existimantes penes se solos eligendi potestatem tunc existere, quod alij ius suum prosequi negligerent, dictum Quinqueeccles.